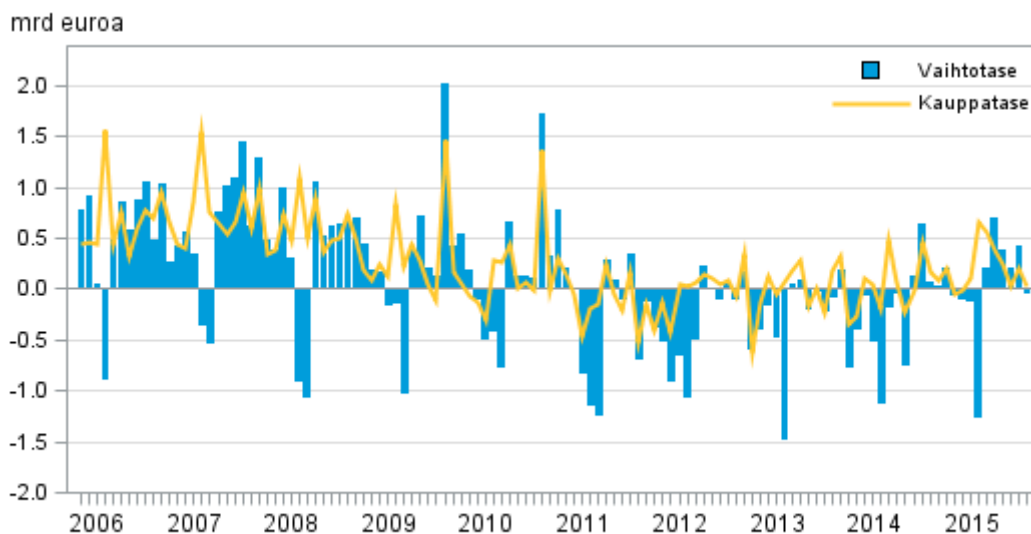

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

Vaihtotase ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä, nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä viennin laskusta huolimatta. Rahoitussaamiset ja -velat supistuivat. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Suomen vaihtotase ja kauppataase

Vaihtotase 2015 kolmannella neljänneksellä

Vaihtotase oli 1,0 miljardia ylijäämäinen vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä, mikä oli seurausta ylijäämäisestä kauppataaseesta ja ensitulon tilistä. Sekä tavaroiden että palveluiden vienti ja tuonti laskivat edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta, molemmissa erissä tuonti laski vientiä enemmän.

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,5 miljardia ylijäämäinen, kun tavaroiden vienti oli 13,4 miljardia euroa ja tuonti 12,9 miljardia euroa. Tavaroiden vienti kokonaisuudessaan laski 5,0 prosenttia ja tuonti laski 7,0 prosenttia edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Palvelutase oli vuoden 2015 kolmannella neljänneksellä tasapainossa. Palveluiden vienti oli 5,2 miljardia, eli laskua vuoden takaiseen oli 6,1 prosenttia. Vienti laski eniten aineettoman pääoman käytöstä perityissä maksuissa sekä televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalveluissa. Palveluviennin merkittävimpiä eräitä olivat televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut, muut liike-elämän palvelut sekä matkailu. Palveluiden tuonti laski 7,4 prosenttia, kun palvelutuonnin arvo kokonaisuudessaan oli 5,3 miljardia euroa. Tuonti laski eniten muiden liike-elämän palveluiden erässä.

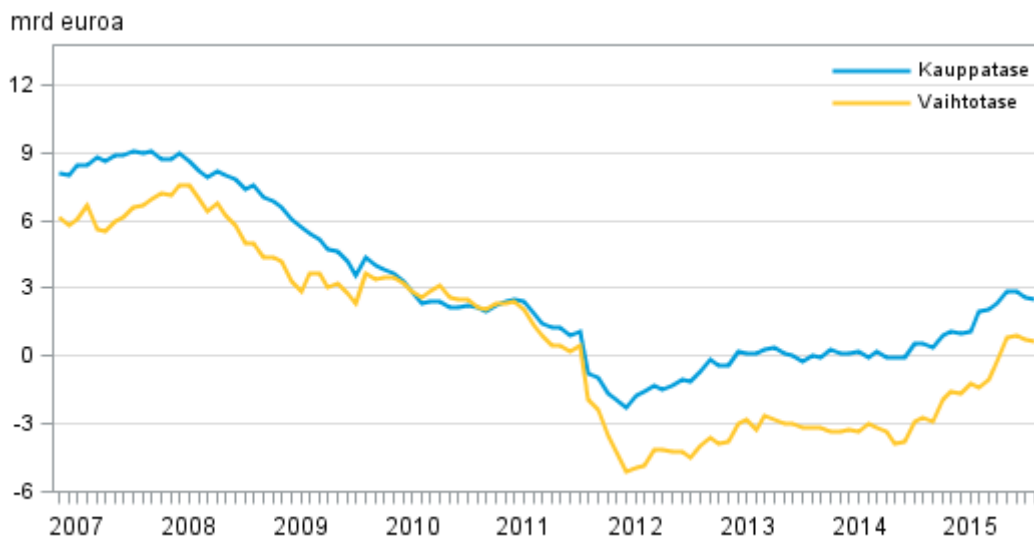
Ensitulon tili oli 1,0 miljardia ylijäämäinen, mikä selittyy sijoitustulojen ylijäämällä. Sijoitustuloja, joihin sisältyvät muun muassa korot ja osingot, maksettiin Suomeen nettomääräisesti 0,9 miljardia euroa pääosin osinkojen muodossa. Suomeen maksetut sijoitustulot olivat 3,5 miljardia euroa, kun taas Suomesta ulkomaille maksetut sijoitustulot olivat 2,7 miljardia euroa. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen.

Matkailuviennin laskentamenetelmä on muuttunut 2015 kolmannesta neljänneksestä alkaen, joten palveluviennin eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien neljänneksien osalta.

Vaihtotase lokakuussa 2015

Lokakuussa vaihtotase oli tasapainossa, kun ensitulon tili oli ylijäämäinen ja palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa oli 0,6 miljardia euroa ylijäämäinen.

Suomen vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Vuoden 2015 kolmannella neljännekselle pääomaa vietiin Suomesta nettomääräisesti 1,6 miljardia euroa rahoitustaseen velkojen supistuttua saamia enemmän. Pääomaa vietiin eniten muina sijoituksina (lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina), 2,1 miljardia euroa, ja tuotiin eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 0,9 miljardia euroa.

Syyskuun 2015 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta 731,9 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 731,1 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli yhä positiivinen kolmannen neljänneksen lopussa, saamia oli 0,8 miljardia euroa velkoja enemmän. Sekä ulkomaiset saamiset että velat ovat supistuneet kahden viimeisen neljänneksen aikana, mutta molemmat ovat yhä vuoden 2014 kolmannen neljänneksen loppua korkeammalla tasolla, jolloin ulkomaiset saamiset olivat 710,0 miljardia euroa ja velat 709,8 miljardia euroa. Ulkomaisiin saamisiin ja velkoihin liittyvät hinnan muutokset laskivat kolmannen vuosineljänneksen aikana nettovarallisuutta 6,0 miljardilla eurolla. Myös valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset heikensivät nettovarallisuusasemaa, 4,1 miljardia euroa.

Sektoritasolla ulkomainen nettovarallisuusasemaa tarkasteltaessa sijoitusrahastojen, sosiaaliturvarahastojen sekä kotitalouksien ulkomaiset saamiset olivat suuremmat kuin velat. Yrityksillä, rahalaitoksilla (pl. keskuspankki), valtiolla ja paikallishallinnolla oli ulkomailta enemmän velkaa kuin saamia.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

	Sijoituskanta 30.06.2015	Rahoitustaloustoimet v. 2015 kolmannella neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2015 kolmannella neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2015 kolmannella neljänneksellä	Sijoituskanta 30.9.2015
Rahoitustase	9,3	1,6	-6,0	-4,1	0,8
Saamiset	753,1	-22,9	9,2	-7,5	731,9
Velat	743,8	-24,6	15,3	-3,4	731,1
Suorat sijoitukset	12,0	1,4	-1,1	-4,5	9,8
Saamiset	131,6	2,2	-1,1	-2,9	129,8
Velat	119,6	0,8	0,0	-0,4	120,0
Arvopaperisijoitukset	5,5	-0,9	-4,1	-1,3	-0,8
Saamiset	299,4	-2,8	-9,8	-1,8	285,0
Velat	293,8	-1,9	-5,7	-0,4	285,8
Muut sijoitukset	-23,5	2,1	0,0	0,3	-21,1
Saamiset	206,1	-6,4	0,0	-1,3	198,4
Velat	229,6	-8,5	0,0	-1,6	219,5
Johdannaiset	5,8	-0,9	-0,8	-0,6	3,5
Valuuttavaranto	9,5	0,0	-0,1	-0,1	9,3

Suorat sijoitukset

Ulkomaisiin suoriin sijoituksiin liittyvät bruttosaaamiset vuoden 2015 syyskuun lopussa olivat 129,8 miljardia euroa ja velat 120,0 miljardia euroa. Kolmannella vuosineljänneksellä suorien sijoitusten saamiset laskivat hinnan muutokset sekä valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset huomioiden 1,8 miljardia euroa ja velat kasvoivat 0,4 miljardia euroa. Suurimmat muutokset kolmannella vuosineljänneksellä tapahtuivat omassa pääomassa, jossa saamiset kasvoivat 3,0 miljardia euroa ja velat 1,1 miljardia euroa.

Suomella on edelleen suorien sijoitusten saamia enemmän kuin velkoja, mutta näihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema on heikentynyt edelleen vuoden 2015 aikana. Vuoden 2014 lopussa saamiset ylittivät velat 19,3 miljardilla eurolla, syyskuun lopussa eroa oli enää 9,8 miljardia euroa.

Arvopaperit

Vuoden 2015 syyskuun lopussa arvopaperisaamiset ulkomailta olivat yhteensä 285,0 miljardia euroa ja velat 285,8 miljardia euroa, eli arvopapereihin liittyviä velkoja oli 0,8 miljardia saamia enemmän. Vielä edellisen neljänneksen lopussa saamia oli velkoja enemmän ja vaikutus nettovarallisuusasemaan oli silloin 5,5 miljardia euroa positiivinen. Kolmannen vuosineljänneksen aikana arvopapereiden sekä saamisista että veloista virtasi pois pääomaa ja nettomääräisesti vaikutus oli -0,9 miljardia euroa. Lisäksi hinnan muutokset sekä valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset supistivat arvopaperisijoituksia.

Suomalaisilla oli vuoden 2015 syyskuun lopussa ulkomaisia osake- ja sijoitusrahastosaamia yhteensä 139,5 miljardia euroa ja -velkoja 89,3 miljardia euroa sekä velkapapereissa saamia 145,5 miljardia euroa ja velkoja 196,4 miljardia euroa. Kolmannella vuosineljänneksellä ulkomaiset sijoittajat vähensivät osake- ja sijoitusrahastosijoituksiaan Suomessa 0,8 miljardia euroa ja Suomesta lisättiin sijoituksia ulkomaisiin osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin 1,7 miljardia euroa. Velkapaperisijoitusten saamiset vähenivät 4,5 miljardia euroa ja velat laskivat 1,1 miljardia euroa.

Osakkeiden ulkomaisista saamisista, joita oli yhteensä 45,1 miljardia euroa, yhteissijoitusyrityksillä (pl. rahamarkkinarahastot) oli hallussaan 25,0 miljardia euroa ja julkisyhteisöillä (lähinnä työeläkelaitoksilla) 11,7 miljardia euroa. Eniten osakevelkoja oli yrityksillä, 56,7 miljardia euroa, sekä muilla rahoituksen

välittäjillä, 14,8 miljardia euroa. Suomalaisilla kotitalouksilla oli syyskuun lopussa ulkomaisia saamia osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa 5,9 miljardia.

Ulkomaiset velkapaperisaamiset ja -velat muodostuvat lähinnä pitkäaikaisista velkapapereista. Julkisyhteisöillä (sis. valtionhallinto, paikallishallinto ja sosiaaliturvarahastot) oli velkapapereihin liittyviä saamia yhteensä 38,1 miljardia euroa ja velkoja 97,4 miljardia euroa.

Johdannaiset ja muut sijoitukset

Kolmannen vuosineljänneksen lopussa Suomen nettosaamiset johdannaisissa olivat 3,5 miljardia euroa, mikä on 2,3 miljardia euroa vähemmän kuin kesäkuun lopussa.

Muiden sijoitusten, eli lainojen, talletusten ja kauppaluottojen, saamiset ja velat supistuivat edelliseen neljännekseen verrattuna. Näihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema parani 2,4 miljardia euroa, mikä johtui velkojen supistumisesta kokonaisuudessaan 10,1 miljardilla samalla kun saamiset kokonaisuudessaan laskivat 7,7 miljardia euroa. Syyskuun lopussa muiden sijoitusten saamia oli 198,4 miljardia euroa ja velkoja 219,5 miljardia euroa.

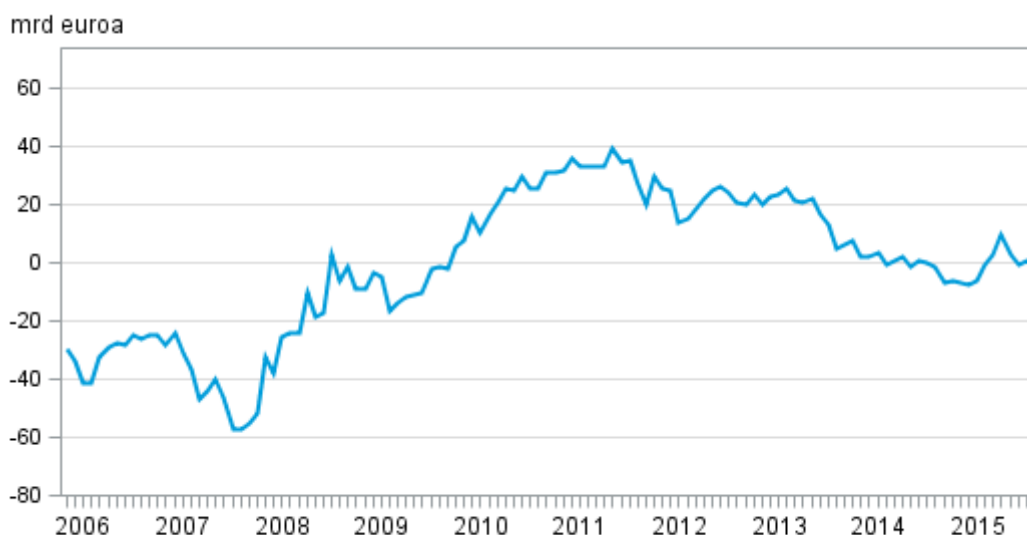
Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema lokakuussa

Lokakuussa Suomesta vietiin pääomaa nettomääräisesti 0,4 miljardia euroa. Kuukauden aikana suomalaiset vähensivät ulkomaisia sijoituksiaan 19,3 miljardia euroa ja ulkomaiset sijoittajat sijoituksiaan Suomessa 19,7 miljardia euroa. Pääomaa tuotiin eniten muina sijoituksina, yhteensä 2,9 miljardia euroa. Pääoman vienti oli suurinta arvopaperisijoituksissa, yhteensä 3,4 miljardia euroa.

Suomen ulkomainen nettovarallisuusasema oli lokakuun lopussa tasapainossa, kun ulkomaisia saamia oli 733,4 miljardia euroa ja velkoja 733,4 miljardia euroa.

Marraskuun 2015 tiedot julkistetaan 15.1.2016.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	9
Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa.....	10
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	11

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	24 065	24 250	22 879	24 688	22 827
	1.1 Tavarat	14 112	14 436	13 358	14 404	13 404
	1.2 Palvelut	5 577	5 592	5 225	5 183	5 237
	1.3 Ensitulo	4 078	3 964	3 993	4 807	3 909
	1.4 Tulojen uudelleenjako	298	258	302	294	277
Menot	1. Vaihtotase	24 040	23 951	23 113	25 041	21 805
	1.1 Tavarat	13 892	13 962	13 301	12 799	12 917
	1.2 Palvelut	5 683	6 137	5 502	5 765	5 262
	1.3 Ensitulo	3 738	2 934	3 423	5 615	2 927
	1.4 Tulojen uudelleenjako	728	917	886	862	699

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-11 788	-32 482	-2 390	-9 656	-22 914
	S11 Yritykset	-7 221	-6 998	-4 918	-3 419	-6 795
	S121 Keskuspankki	-6 682	7 773	5 031	5 208	-841
	S122 Muut rahalaitokset	7 407	-16 107	7 855	-6 950	-10 408
	S123 Rahamarkkinarahastot	378	68	415	-23	-67
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	410	-1 073	1 070	1 465	-180
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	708	-206	256	850	806
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-482	-1 303	2 014	-819	915
	S1311 Valtionhallinto	-4 671	-9 219	-5 474	-1 334	-5 009
	S1313 Paikallishallinto	1	-	-18	-4	29
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-1 655	-5 504	-8 496	-4 275	-1 594
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	18	88	-124	-354	230
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-11 151	-34 987	1 231	-16 139
S11 Yritykset		-5 369	-9 952	-454	-4 724	-10 405
S121 Keskuspankki		88	67	47	734	-88
S122 Muut rahalaitokset		253	-14 635	12 826	-4 060	-7 298
S123 Rahamarkkinarahastot			-3	5	5	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		-1 138	-671	472	-2	4
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		1 257	623	422	47	1 237
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		41	67	-111	-280	-7
S1311 Valtionhallinto		-3 665	-5 885	-5 072	-3 456	-3 641
S1313 Paikallishallinto		115	236	-69	63	15
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-2 733	-4 834	-6 836	-4 464	-4 375
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		-	-	-	-	-

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-637	2 506	-3 621	6 483	1 643
	S11 Yritykset	-1 852	2 954	-4 464	1 305	3 611
	S121 Keskuspankki	-6 769	7 705	4 983	4 473	-753
	S122 Muut rahalaitokset	7 154	-1 472	-4 972	-2 890	-3 110
	S123 Rahamarkkinarahastot	378	71	410	-28	-68
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 548	-402	598	1 467	-184
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-549	-829	-166	803	-431
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-523	-1 370	2 126	-538	921
	S1311 Valtionhallinto	-1 006	-3 334	-402	2 122	-1 368
	S1313 Paikallishallinto	-114	-236	51	-67	15
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 078	-670	-1 660	190	2 780
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	18	88	-124	-354	230

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	709 977	719 062	798 646	753 126	731 933
	S11 Yritykset	118 587	121 035	127 656	131 511	129 303
	S121 Keskuspankki	37 150	45 139	51 141	55 900	54 800
	S122 Muut rahalaitokset	290 029	291 461	334 274	285 758	278 712
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 287	2 351	2 765	2 732	2 657
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	61 796	62 403	68 673	67 995	64 061
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	21 570	20 907	23 437	23 931	24 512
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 428	24 458	27 716	25 983	26 320
	S1311 Valtionhallinto	21 216	18 742	20 529	21 822	17 812
	S1313 Paikallishallinto	435	436	482	427	447
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	119 155	119 744	128 217	124 101	121 668
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 325	12 387	13 756	12 966	11 642
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	709 842	725 174	805 087	743 802
S11 Yritykset		176 056	182 661	202 602	194 714	186 070
S121 Keskuspankki		10 469	10 607	10 748	11 437	11 216
S122 Muut rahalaitokset		359 540	363 007	412 761	367 727	364 039
S123 Rahamarkkinarahastot		40	37	42	46	47
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		17 540	17 260	19 223	18 857	17 704
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		29 787	31 014	35 351	33 169	35 546
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		1 119	1 284	1 250	983	987
S1311 Valtionhallinto		107 915	111 771	114 932	110 107	108 644
S1313 Paikallishallinto		2 555	2 791	2 602	2 665	2 680
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 807	3 728	4 589	3 108	3 208
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1 014	1 014	988	988	988
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	135	-6 112	-6 441	9 324
	S11 Yritykset	-57 469	-61 626	-74 947	-63 204	-56 766
	S121 Keskuspankki	26 681	34 531	40 393	44 462	43 584
	S122 Muut rahalaitokset	-69 510	-71 546	-78 487	-81 969	-85 327
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 247	2 314	2 724	2 686	2 610
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	44 255	45 143	49 450	49 139	46 357
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-8 217	-10 107	-11 914	-9 238	-11 034
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	24 309	23 174	26 466	25 000	25 334
	S1311 Valtionhallinto	-86 699	-93 029	-94 403	-88 285	-90 833
	S1313 Paikallishallinto	-2 121	-2 355	-2 120	-2 238	-2 233
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	115 348	116 017	123 628	120 992	118 460
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 311	11 372	12 768	11 979	10 654

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa

	Vuosi 2014	12 kk:n liukuva summa	2015/09	2015/10
1. Vaihtotase	-1 932	639	425	-25
1.1 Tavarat	900	2 479	210	32
1.2 Palvelut	-1 825	-1 374	-17	-143
1.3 Ensitulo	1 398	1 766	372	306
1.4 Tulojen uudelleenjako	-2 406	-2 233	-141	-220
2. Pääomatase	188	224	17	24
3. Rahoitustase	-7 401	6 800	5 107	443
3.1 Suorat sijoitukset	-13 465	-13 545	1 084	42
3.2 Arvopaperisijoitukset	4 619	6 844	-5 526	3 386
3.3 Muut sijoitukset	2 340	19 492	9 744	-2 892
3.4 Johdannaiset	-687	-6 110	-346	-94
3.5 Valuuttavaranto	-207	119	151	1
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-5 656	5 937	4 666	443

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyriyksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomankorvaukset

Tuotannontekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä. Julkisten tulonsiirtojen ennakkotiedot kerätään Valtiokonttorista saatavista valtion kirjanpitolietoista, ja vuoden lopussa Tilastokeskus tarkistaa ne tilinpäätösaineiston ja erityisselvitysten perusteella. Erityisselvityksiin käytetään EU:n Suomea koskevissa tilastoissaan ilmoittamia tukipalkkioiden ja muiden EU-maksujen tietoja.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakkoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantotiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeville institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkittaessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrytmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Mira Malhotra 029 551 3411

Katri Kaaja 029 551 3488

Vastaava tilastojohtaja:
Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2342-3463 (pdf)